

Верховний
Суд

Врегулювання спору за участі судді та медіація у сімейних спорах

Білоконь Олена

Суддя Великої Палати Верховного Суду, к.ю.н

Спеціалізація суддів
у справах сім'ї та дітей

«Правосуддя з багатьма дверима»

...сторони мають свободу обирати спосіб вирішення спору...

...у відповідних справах судді мають заохочувати сторони досягати мирного врегулювання спору (п. 64)

- [Рекомендація CM/Rec \(2010\) 12](#)
Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів

... суди мають бути спроможними надавати інформацію , проводити спеціальні інформаційні заходи з питань медіації та, коли це можливо, пропонувати сторонам скористатись медіацією і/або передавати справу на медіацію

М'яке право Ради Європи щодо впровадження альтернативних способів вирішення конфлікту:

- Рес (98) 1 від 21.01.1998 року у сімейних справах
- Рес (2002) 10 від 18.09.2002 року у цивільних справах

Керівні принципи для кращого виконання Рекомендацій, ухвалені Європейською комісією з ефективності правосуддя 07.12.2007 року

- № 14 щодо сімейних та цивільних справ

Статистика ДСА за 2025 рік

КІЛЬКІСТЬ СПРАВ І МАТЕРІАЛІВ ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРУ				
Інстанція	Усього, із них шляхом:	врегулювання спору за участю судді	примирення (із затвердженням мирових угод)	у тому числі шляхом медіації
Адміністративне судочинство				
перша	88	0	88	0
апеляційна	0	х	0	0
Господарське судочинство				
перша	1099	2	1099	1
апеляційна	125	х	125	0
Цивільне судочинство				
перша	2414	11	2409	0
апеляційна	49	х	49	0

Примітка: у минулому році у цивільному судочинстві роз'яснень про медіацію було близько 1,4 млн разів

Суд та альтернативні способи вирішення сімейних спорів

...суд сприяє врегулюванню спору шляхом досягнення угоди між сторонами

п. 2 ч. 5 ст. 12, ст.16 ЦПК України

... у підготовчому засіданні суддя з'ясовує, чи бажають сторони провести позасудове врегулювання спору шляхом медіації, звернутись до суду для проведення врегулювання спору за участю судді

п. 2 ч. 2 ст. 197, ч.7 ст. 49 ЦПК України

....до початку розгляду справи по суті за взаємною згодою сторін спір може бути врегульовано за допомогою судді, в провадженні якого перебуває справа

статті 201-205 ЦПК України

ВСС та медіація – інструменти «почути» голос дитини в спорі

Врегулювання спору за участі судді – альтернативний метод вирішення спорів між сторонами, за допомогою переговорів за участі судді, який, використовуючи свої професійні знання та навички в рамках структурованого процесу, допомагає сторонам, самотійно, на добровільній основі досягти згоди у їх спорі.

Медіація – позасудова добровільна, конфіденційна структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікту (спір) шляхом переговорів.

Врегулювання спору за участі судді	Медіація
Передбачене процесуальними кодексами України (ЦПК, ГПК, КАС)	Регулюється Законом України «Про медіацію»
Строк не більше 30 днів	Строк не більше 90 днів
Проводиться суддею, який розглядає справу	Проводиться медіатором
Відбувається в межах уже відкритого судового провадження	Може проводитися без звернення до суду, під час судового розгляду (зупиняється провадження у справі), на стадії виконання рішення. Сторони можуть примиритися шляхом медіації на будь-якій стадії судового процесу.
Суддя допомагає сторонам знайти компроміс, але не вирішує справу по суті під час цієї процедури	Повністю добровільна процедура. Медіатор не приймає рішення і не дає юридичних оцінок – він лише допомагає сторонам домовитися. Медіатор може вийти за межі позовних вимог
Може проводитися у формі спільних або закритих нарад із сторонами.	Проводяться зустрічі
Якщо згоди досягнуто – укладається мирова угода, яку затверджує суд. Якщо ні – судовий розгляд спору продовжується	Якщо згоди досягнуто – медіаційна угода Якщо ні – судовий розгляд справи продовжується

Як комунікувати суддям про медіацію?

Бажано, щоб суддя :

- особисто розумів та умів пояснити в загальних рисах сутність сімейної медіації, її принципи, стадії, правила проведення та угоди в медіації
- умів акцентувати переваги медіації перед судовим розглядом
- мав навички визначення медіабельності сімейного спору

Хендбук суддям про медіацію

https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/Handbook_rol_syddi_v_mediacii.pdf

Роль суддів у поширенні мирних способів вирішення сімейних спорів

-активне інформування...

-чи має бути оцінка судом спроб мирного врегулювання спору?

- чи варто у сімейних справах запроваджувати обов'язкові інформативно – оціночні зустрічі з медіатором?

Нейтральне ставлення суду до медіації

- фіксується факт проведення медіації як обставина справи
- причини її припинення зазначаються без оцінки.

...відповідач ініціював мирне врегулювання та підтримував цю позицію в суді;

- суд відзначив такі дії «..такими, що свідчать про готовність до пошуку оптимальних рішень в інтересах дитини».

№233/2026/24

- батькам рекомендовано вирішувати спір мирно;
- вказано на можливість застосування медіації (бо пріоритет – інтереси дитини та зниження конфліктності).

№547/990/24

сторони не змогли порозумітись, у т.ч. через медіацію.

№№ 619/4208/21, 226/2643/21

Як щодо обов'язкових інформаційно – оціночних зустрічей з медіатором у сімейних справах?

Така зустріч не повинна обмежувати права сторін на доступ до суду та не зобов'язує їх до участі у медіації по суті, але забезпечує усвідомлене прийняття рішення щодо доцільності застосування цього інструменту...

Ваш варіант?

Верховний
Суд

Дякую за увагу!